

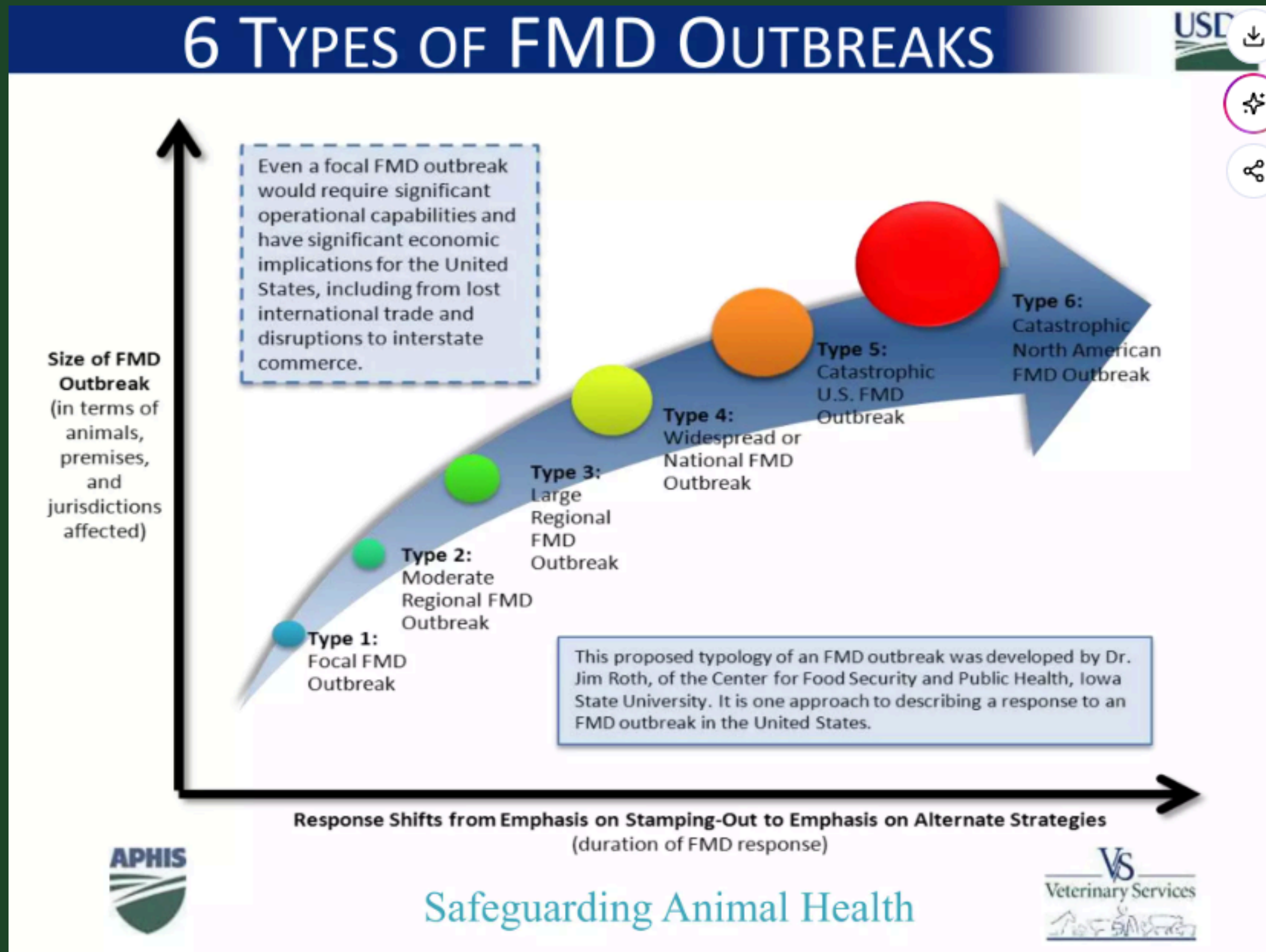
แผนเผชิญเหตุฉุกเฉินกรณีพบการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อย

PREPARED FOR SITUATIONAL AWARENESS AND RESPONSE PLANNING

5 - 11 มิถุนายน 2569 , สำนักงานปศุสัตว์เขต 9 , ส่วนสุขภาพสัตว์

FMD เก่า หรือใหม่ ทำไมสำคัญ

- โรคปากและเท้าเปื่อยเป็นโรคระบาดสำคัญในสัตว์กบคู่ (โค กระบือ แพะ แกะ และสุกร)
- สามารถแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว ผ่านการเคลื่อนย้ายสัตว์ระหว่างพื้นที่ การสัมผัสโดยตรงและสิ่งปนเปื้อน
- มีผลต่อการค้าปศุสัตว์อย่างมาก
- การตอบสนองกับการระบาดล่าช้า มีผลให้เกิดการลุกลามและมีความรุนแรงมากขึ้น.
- **วายเป็นตัวเดิม (ใหม่) ที่หน้าตาไม่เหมือนเดิม**

บริบทของประเทศไทย เป็นแบบไหน

SAT 1

สถานการณ์โรคปากและเท้าเปื่อย (FMD) ซีโรไทป์ SAT 1 ในประเทศจีน

ข้อมูลล่าสุด : เมษายน 2566 (อ้างอิงข้อมูลจาก WOAH, FAO, OIE-WAHIS และสื่อทางการจีน)

1. พื้นที่ที่พบการระบาดของ FMD ซีโรไทป์ SAT 1 ในประเทศจีน

คำอธิบายสัญลักษณ์

- พบการระบาด (SAT 1 ซีโรไทป์)
- เผาหรือฝังสัตว์ (รายงาน)
- เผาหรือฝังพื้นดิน
- ยังไม่พบรายงาน

มาตรการของทางการจีน

- ✓ ทำลายสัตว์ป่วยและฝูงเลี้ยง
- ✓ ควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์และซากสัตว์
- ✓ ฟื้นฟูการควบคุมด้านชายแดน
- ✓ เร่งอนุมัติและจัดทรวัดซีโรไทป์ SAT 1
- ✓ เผาหรือฝังและเก็บตัวอย่างเชิงรุกในพื้นที่เสี่ยง

สรุปสถานการณ์ในจีน

- 📍 ยืนยันการพบเชื้อ SAT 1 ครั้งแรก : เมษายน 2566
- 📍 พื้นที่หลักที่พบการระบาด : Xinjiang Uyghur, Gansu
- 📍 พบโรคติดต่ออย่างน้อย 219 ตัว ในฝูงรวมกว่า 6,000 ตัว
- 📍 ดำเนินมาตรการควบคุมโรคเบื้องต้น

2. เส้นทาง การเข้าสู่จีนจากเอเชียกลาง (คาดการณ์เส้นทางการแพร่กระจายของเชื้อ SAT 1)

คำอธิบายสัญลักษณ์

- เส้นทางการเข้าสู่จีน (คาดการณ์)
- จุดผ่านแดนสำคัญที่มีความเสี่ยง

ปัจจัยเสี่ยง

- 🚚 การเคลื่อนย้ายสัตว์ตามแนวชายแดน
- 🐄 การค้าสัตว์และสินค้าปศุสัตว์ผิดกฎหมาย
- 🏠 พื้นที่เลี้ยงสัตว์ในชายแดนกว้างและทุกกันดาร
- 🦟 การระบาดของ SAT 1 ในหลายประเทศของเอเชียกลางและตะวันออกกลาง

3. ลำดับเหตุการณ์สำคัญของ SAT 1 ในประเทศจีน

หมายเหตุ : ข้อมูลอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามการรายงานของทางการจีนและองค์การระหว่างประเทศ

4. แนวความเสี่ยงต่อประเทศไทยและประเทศในอาเซียน

ระดับความเสี่ยง

- **เสี่ยงสูง**
ประเทศที่มีพรมแดนติดจีนหรือมีการค้าสัตว์/สินค้าปศุสัตว์สูง
- **เสี่ยงปานกลาง**
ประเทศที่มีการนำเข้าสัตว์/สินค้าปศุสัตว์หรือมีการเคลื่อนย้ายผ่าน
- **เผอิญ**
ประเทศที่มีการเผอิญและระบบควบคุมโรค

5. ข้อแนะนำสำหรับประเทศไทย

- 🛡️ เพิ่มความเข้มงวดในการเผอิญโรคในด่านนำเข้า-ส่งออกและพื้นที่เสี่ยง โดยเฉพาะโค กระบือ สุกร แพะ แกะ
- 🔍 ตรวจสอบแหล่งที่มาของสัตว์และซากสัตว์อย่างเข้มงวดผ่านด่านนำเข้าและสินค้าปศุสัตว์จากพื้นที่เสี่ยง
- 🚚 ควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์ภายในประเทศ พร้อมทำกักตุนและการขนส่งอย่างเข้มงวด
- 🏠 ฟื้นฟูการเก็บตัวอย่างและตรวจทางห้องปฏิบัติการ โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดน
- 🦟 ประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้แก่เกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

หากพบสัตว์ป่วยสงสัย แจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ทันที

- พบการระบาดในพื้นที่เป็นระยะ ตั้งแต่ปี 2551 - 2562
- พบรายงานการระบาดเฉพาะ ซีโรไทป์ O และซีโรไทป์ A
- กรมฯ ดำเนินการเผอิญระวางเชิงรุก และเชิงรับไปพร้อมกัน
- ให้การสนับสนุนวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย (Bivalent และ Tetravalent)
  - 2 ครั้งต่อปี (ปศุสัตว์สำคัญ)
  - 3 ครั้งต่อปี (เฉพาะในโคนม)
  - ในสุกร (มีการผลิตวัคซีนสนับสนุนและจำหน่าย)

- พบการระบาดในพื้นที่เป็นระยะ ตั้งแต่ปี 2551 - 2562
- พบรายงานการระบาดเฉพาะ ซิโรโทปี O และซิโรโทปี A
- กรมฯ ดำเนินการเฝ้าระวังเชิงรุก และเชิงรับไปพร้อมกัน
- ให้การสนับสนุนวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย (Bivalent และ Tetravalent)
  - 2 ครั้งต่อปี (ปศุสัตว์สำคัญ)
  - 3 ครั้งต่อปี (เฉพาะในโคนม)
  - ในสุกร (มีการผลิตวัคซีนสนับสนุนและจำหน่าย)

SAT 1

สถานการณ์โรคปากและเท้าเปื่อย (FMD) ซิโรโทปี SAT 1 ในประเทศจีน

ข้อมูลล่าสุด : เมษายน 2566 (อ้างอิงข้อมูลจาก WOA, FAO, OIE-WAHIS และสื่อทางการจีน)

1. พื้นที่ที่พบการระบาดของ FMD ซิโรโทปี SAT 1 ในประเทศจีน

ทำงชิบายสีสัญลักษณ์

- พบการระบาด (SAT 1 ขึ้นฉับไ้)
- เฝ้าระวังพื้นที่ (มีรายงาน)
- เฝ้าระวังพื้นที่
- ยังไม่พบรายงาน

มาตรการของทางการจีน

- ✓ ทำลายสัตว์ป่วยและฝูงเลี้ยง
- ✓ ควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์และซากสัตว์
- ✓ ฟื้นฟูการควบคุมด้านชายแดน
- ✓ เร่งอนุมัติและจัดทรวัดฉั SAT 1
- ✓ เฝ้าระวังและเก็บตัวอย่างเชิงรุกในพื้นที่เสี่ยง

สรุปสถานการณ์ในจีน

- 📍 ขึ้นฉับไ้การพบเชื้อ SAT 1 ครั้งแรก : เมษายน 2566
- 📍 พื้นที่หลักที่พบการระบาด : ซินเจียงอุยกูร์, กานซู
- 📍 พบสัตว์ติดเชื้ออย่างน้อย 219 ตัว ในฝูงรวมกว่า 6,000 ตัว
- 📍 ดำเนินมาตรการควบคุมโรคฉับไ้

2. เส้นทาง การเข้าสู่จีนจากเอเชียกลาง (คาดการณ์เส้นทางการแพร่กระจายของเชื้อ SAT 1)

ทำงชิบายสีสัญลักษณ์

- เส้นทางการเข้าสู่จีน (คาดการณ์)
- จุดผ่านแดนสำคัญที่มีความเสี่ยง

ปัจจัยเสี่ยง

- 🐄 การเคลื่อนย้ายสัตว์ตามแนวชายแดน
- 🐄 การค้าสัตว์และสินค้าปศุสัตว์ผิดกฎหมาย
- 🐄 พื้นที่เลี้ยงสัตว์ที่ชายแดนแห้งแล้งและทุรกันดาร
- 🐄 การระบาดของ SAT 1 ในหลายประเทศของเอเชียกลางและตะวันออกกลาง

3. ลำดับเหตุการณ์สำคัญของ SAT 1 ในประเทศจีน

ก่อน เม.ย. 2566

มีรายงานการระบาดของ SAT 1 ในหลายประเทศในเอเชียกลางและตะวันออกกลาง

3 เม.ย. 2566

ฉับไ้การพบเชื้อ SAT 1 ครั้งแรกในซินเจียงอุยกูร์

7-20 เม.ย. 2566

ตรวจพบการระบาดเพิ่มเติมในเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วงในพื้นที่เสี่ยง

เม.ย. 2566 เป็นต้นไป

ขยายการเฝ้าระวังเป็นวงกว้างประเทศและควบคุมการเคลื่อนย้ายอย่างเข้มงวด

หมายเหตุ : ข้อมูลอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามการรายงานของทางการจีนและองค์การระหว่างประเทศ

4. แนวความเสี่ยงต่อประเทศไทยและประเทศในอาเซียน

ระดับความเสี่ยง

- **เสี่ยงสูง**
ประเทศที่มีพรมแดนติดฉับไ้หรือมีการค้าสัตว์/สินค้าปศุสัตว์สูง
- **เสี่ยงปานกลาง**
ประเทศที่มีการนำเข้าสัตว์/สินค้าปศุสัตว์หรือมีการเคลื่อนย้ายผ่าน
- **เฝ้าระวัง**
ประเทศที่มีการเฝ้าระวังและระบบควบคุมโรค

5. ข้อแนะนำสำหรับประเทศไทย

- 🛡️ เพิ่มความเข้มงวดในการเฝ้าระวังโรคในด่านนำเข้า-ส่งออก และพื้นที่เสี่ยง โดยเฉพาะโค กระบือ สุกร แพะ แกะ
- 🔍 ตรวจสอบแหล่งที่มาของสัตว์และซากสัตว์อย่างเข้มงวดที่ด่านนำเข้าสัตว์และสินค้าปศุสัตว์จากพื้นที่เสี่ยง
- 🚫 ควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์ภายในประเทศ พร้อมทำกักขังและการขนส่งอย่างเข้มงวด
- 🏠 ฟื้นฟูการเก็บตัวอย่างและตรวจทางห้องปฏิบัติการ โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดน
- 📢 ประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้แก่เกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

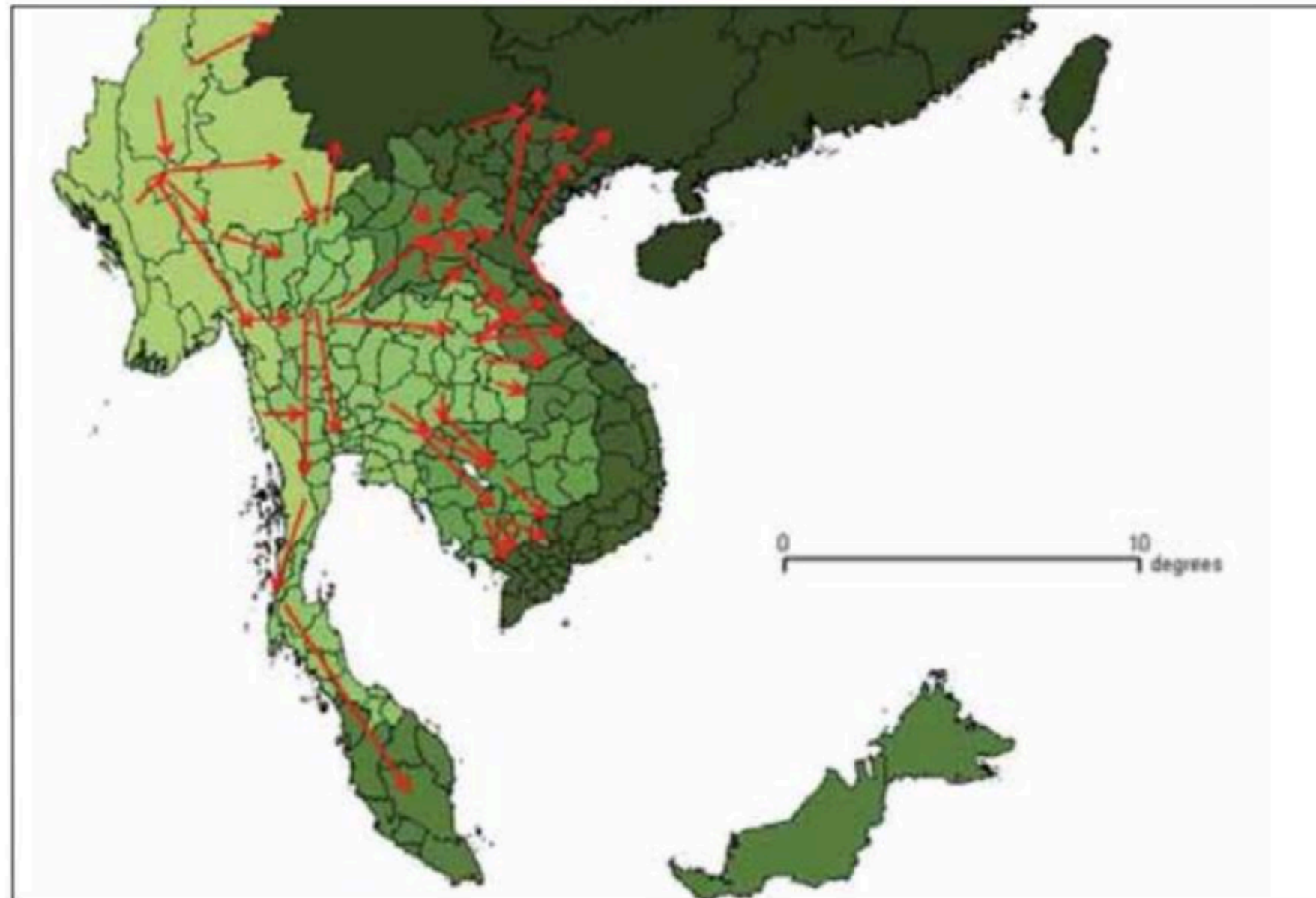
📞 หากพบสัตว์ป่วยสงสัย แจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ทันที

แหล่งที่มา : WOA (รายงานโรคลั้), FAO (ECTAD), OIE-WAHIS, Ministry of Agriculture and Rural Affairs of the People's Republic of China, Reuters, The Standard

ข้อมูล ณ วันที่ 30 เมษายน 2566

Documented and potential contributing factors to FMD spread in South-East Asia

As elucidated earlier, trade of animals and animal products is the most commonly considered source for FMD virus cross-border entry. Although the balance between supply and demand remains the major factor influencing the direction and volume of livestock movement (Cocks *et al.*, 2009), other contributing factors have also been implicated to play a role in livestock movement and, hence, that may foster the emergence and spread of FMD (Fig. 3).

Fig 3.
A summary of cross-border movement pathways of large ruminants in South-East Asia showing movements of live animals (arrows) and relative price of large ruminants in each country (lighter shading represents lower price and darker shading higher price)

Reproduced from Cocks *et al.* (6, 7)

ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ภาคใต้

- การเคลื่อนย้ายปศุสัตว์เข้าสู่พื้นที่เขต 9
- การซื้อขายปศุสัตว์มีชีวิตผ่านคนกลาง
- พื้นที่เลี้ยงสัตว์หนาแน่น และระบบการผลิตปศุสัตว์
- ระบบการเฝ้าระวังและแจ้งกรณีพบเคสสงสัย / รอยโรคที่เข้าเกณฑ์วินิจฉัย

การบรรจุตัวอย่างรอยโรคปากและเท้าเปื่อย และการขนส่งตัวอย่าง

1. การเก็บตัวอย่างรอยโรคปากและเท้าเปื่อย

เก็บตัวอย่างรอยโรคในช่องปาก

เก็บตัวอย่างรอยโรคที่เท้า

เก็บชิ้นรอยโรค
ในขวดเก็บตัวอย่าง ในหลอดเก็บซีรัม

2. เช็ดทำความสะอาดและฆ่าเชื้อภายนอก

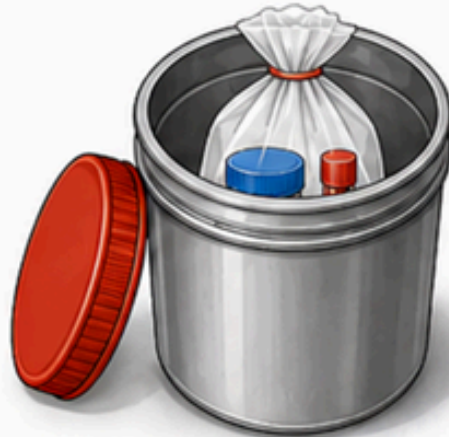
เช็ดทำความสะอาดขวดบรรจุตัวอย่าง หลอดเก็บซีรัม วัสดุสิ่งของ กระติกน้ำแข็ง หรือกล่องโฟมให้ทั่วภายนอก ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อไวรัสที่เหมาะสมก่อนนำออกจากพื้นที่

3. ใส่ถุงพลาสติกและมัดให้แน่น

นำขวด หรือหลอดบรรจุตัวอย่าง ใส่ในถุงพลาสติก และมัดให้แน่น เพื่อป้องกันการซึมของน้ำจากน้ำแข็ง เข้าไปในหลอด

4. ใส่ภาชนะป้องกันการรั่วไหล

บรรจุตัวอย่างทั้งหมดลงในขวดพลาสติก หรือโลหะที่มีฝาเกลียวปิดสนิท เพื่อป้องกันการรั่วไหลของเชื้อ หรือกันออกนอกขณะขนส่ง

5. ใส่กระติกน้ำแข็งหรือกล่องโฟม

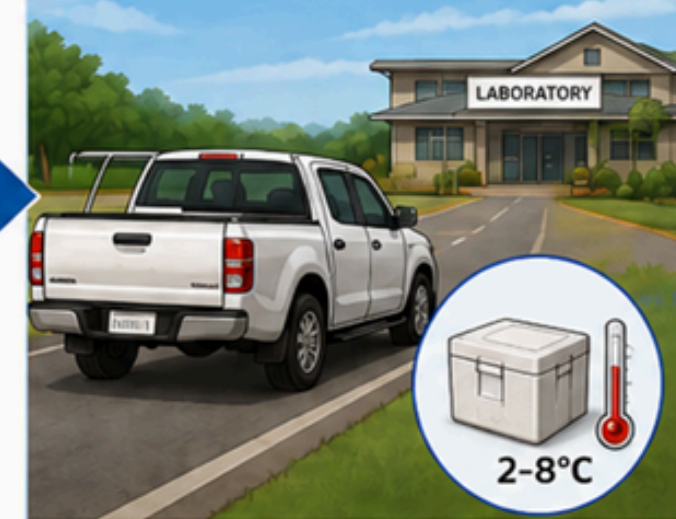
นำใส่กระติกน้ำแข็ง หรือกล่องโฟมที่แข็งแรง โดยมี ice pack หรือน้ำแข็งบรรจุอยู่

6. ปิดผนึกและติดฉลาก

ปิดฝากระติกให้แน่นหนา ติดฉลากระบุรายละเอียดตัวอย่าง เช่น ชนิดสัตว์ วันที่เก็บ สถานที่เก็บ และผู้ส่ง

7. การขนส่งตัวอย่าง

เก็บรักษาตัวอย่างให้อยู่ในสภาพแช่เย็น (2-8°C) ในขณะขนส่งจากต้นทาง ถึงปลายทาง โดยเร็วที่สุด

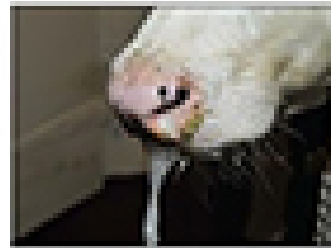
ข้อควรระวัง: ปฏิบัติตามหลักความปลอดภัยทางชีวภาพ สวมถุงมือ หน้ากาก และล้างมือหลังปฏิบัติงานทุกครั้ง

FOOT AND MOUTH DISEASE IN CATTLE PROGRESSION OF LESIONS

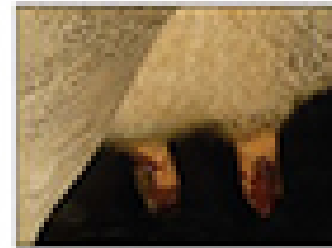
Lameness, drooling, and foot lesions are some clinical signs of Foot and Mouth Disease (FMD).

Foot lesions causing lameness shown by a hunched back and lifted front feet.

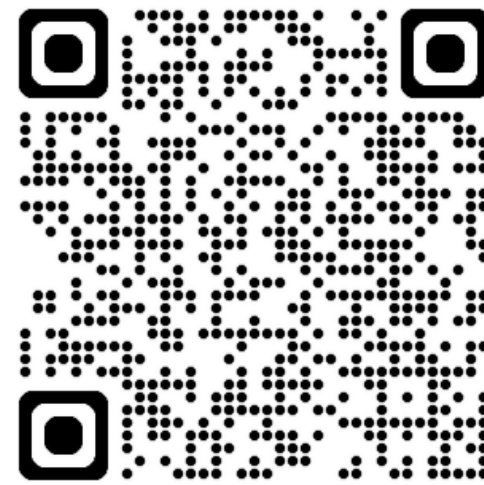
Mouth lesions causing excessive drooling.

Blister eruptions/blisters on hooves covered with crust material.

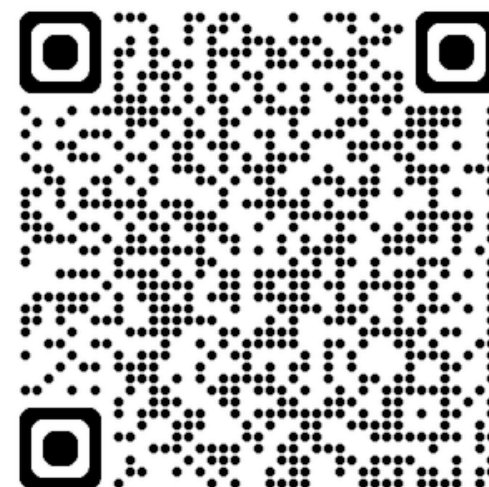
DAYS 3, 7, AND 10 POST-INFECTION

	DAY 3	DAY 7	DAY 10
TOE	 Vesicles on interdigital skin.	 Ruptured vesicles and sloughing of interdigital skin.	 Extensive necrosis of interdigital skin with granulation tissue formation.
HEEL	 Elevated coronary band and vesicles on interdigital skin.	 Desquamation and necrosis of interdigital skin.	 Extensive necrosis with granulation tissue formation on interdigital skin.
TONGUE	 Vesicles on dorsal (top) surface.	 Multifocal and coalescing erosions and ulcers with fibrin on dorsal (top) surface.	 Healing and reepithelialization on dorsal (top) surface.

เมื่อพบรอยโรคที่น่าสงสัย

- รายงานการพบความผิดปกติ (ฟาร์ม) รอยโรคขณะตรวจโรคที่โรงฆ่าสัตว์ หรือ จุดตรวจ
- เริ่มกระบวนการรักษาโดยเร็ว
- เก็บตัวอย่างส่งตรวจ
- ยืนยันผลการวินิจฉัยจากศูนย์อ้างอิงโรคปากและเท้าเปื่อย

FOOT AND MOUTH DISEASE IN PIGS PROGRESSION OF LESIONS

DAYS 2, 4, AND 6 POST-INFECTION

DAY 2	DAY 4	DAY 6
 Front view of pig's foot.	 Front view of pig's foot.	 Front view of pig's foot.
 Front view of pig's hoof.	 Front view of pig's hoof.	 Front view of pig's hoof.
 Necrosis of interdigital skin.	 Necrosis of interdigital skin with fibrin formation.	 Necrosis of interdigital skin with fibrin formation.
 Front view of pig's mouth.	 Front view of pig's mouth.	 Front view of pig's mouth.
 Front view of pig's mouth.	 Front view of pig's mouth.	 Front view of pig's mouth.
 Front view of pig's mouth.	 Front view of pig's mouth.	 Front view of pig's mouth.

กลไกตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน

ก่อนพบโรค

- ฝ้าระวังทางอาการ กรณีสัตว์เคลื่อนย้ายมาจากพื้นที่อื่น
- ฐานข้อมูลประกอบการตัดสินใจ
- สร้างความเข้าใจกับเกษตรกร

พบโรค

- วอร์รูมจังหวัด เสนอประกาศเขตโรคระบาด
- รู้โรค สอบสวน รายงานเร็ว เข้าควบคุมในระยะกำหนด (กักและงดเคลื่อนย้าย)
- หาจุดเกี่ยวข้อง สร้างภูมิคุ้มกันระดับพื้นที่

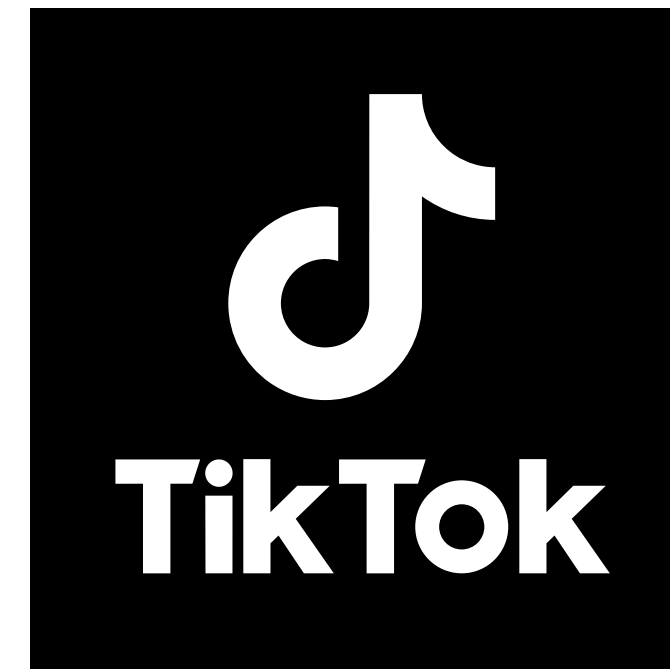

โรคไปแล้ว ฟื้นฟู

- ปรับระบบการป้องกันโรค
- ถอดบทเรียน
- เสริมสร้างภูมิคุ้มกันต่อ SAT-1

SOCIAL DIMENSIONS

02. กำหนดพื้นที่ปนเปื้อน

สิ่งที่เราถืออยู่ในมือ

04. ชุดตอบโต้ฉุกเฉิน / สร้างภูมิเร่งด่วน

ชุดฉีดวัคซีนควบคุมโรคในเขต 5 - 10 กิโลเมตร (78 -314 ตารางกิโลเมตร) / พื้นที่สอบสวนที่มีความเกี่ยวข้อง

05. ทำลายสัตว์ (ถ้ามกรมฯ ก่อน)

ลงหลุมเพื่อป้องกันการกระจายของโรคและลดความเสี่ยงในการระบาดเป็นโรคประจำถิ่น

01. ควบคุมการเคลื่อนย้ายระหว่างพื้นที่

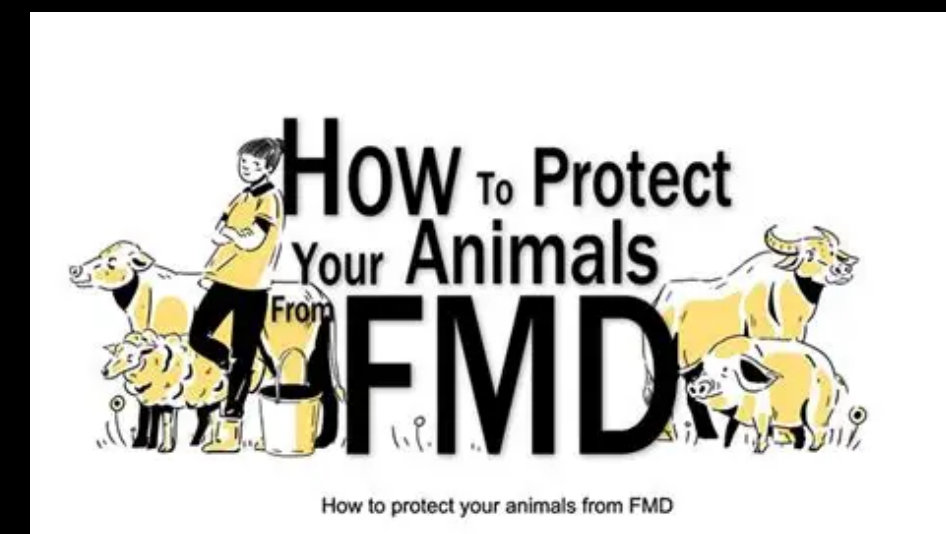

งดการเคลื่อนย้ายสัตว์พาหะ ตามมาตรา ๑๘ หรือ มาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.๒๕๕๘

03. ดำเนินการสอบสวนโรค

สอบสวนโรคเชิงรุก เพื่อค้นหาสาเหตุในการระบาด

03. ประชาสัมพันธุ์และเตือนภัย
แจ้งมาตรการ สื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ
อยู่ในศูนย์บัญชาการข้อมูล
และการควบคุมโรค